بررسی رابطه تیتر Anti- HBs با گروههای خونی ABO در دانشجویان دندان پزشکی واکسینه در دانشگاه علوم پزشکی تبریز

دکتر معصومه مهدیپور '، دکتر علی تقوی زنوز '، دکتر حسین خوئینی پورفر '، دکتر نرگس قلیزاده* ؛، دکتر شرلی جهانشاهی °

تاريخ دريافت 1391/12/25 تاريخ پذيرش 1392/02/25

چکیدہ

پیش زمینه و هدف: بیماری هپاتیت B به عنوان یک معضل سلامتی در سراسر جهان شناخته میشود. آلودگی ویروسی هپاتیت B و پیامـد آن یـک مشـکل بهداشتی عمده است. این ویروس یک مخاطره ش**غ**لی برای پرسنل بهداشتی محسوب میشود.

از آنجائی که بر روی عملکرد سیستم ایمنی عوامل مختلفی دخیل میباشند، در این تحقیق میزان تیتر آنتیبادی دانشجویان با گروههای خونی بـه عنـوان بـه عنوان یک متغیر متفاوت در عملکرد ایمنی مورد بررسی قرار گرفت.

مواد و روش کار: مطالعه حاضر از نوع توصیفی- تحلیلی بود که به صورت تمام شماری در ۱۲۲ نفر از دانشجویان دندان پزشکی دانشگاه تبریز صورت گرفت که با ارائه پرسشنامه و آزمایشات سرولوژیک همراه بود. در پرسشنامهها سؤالاتی از قبیل: سن، جنس، وزن، قد، گروه خونی، دریافت واکسن، تعداد دوز واکسن، فاصله زمانی، زمان سپری شده از آخرین دوز واکسن، سابقه پزشکی و سابقه داروئی مورد بررسی قرار گرفت.

پس از تکمیل پرسشنامهها از هر فرد ۳۵c خون دریافت شد و برای آزمایشهای anti- HBc ، Antio HBs ،HBsAg و معنا بعد آزمایشگاه ارسال گردید. آزمایش با استفاده از روش کمی لومینسانس (Chemiluminscence) انجام شد و افرادی که از لحاظ مارکر anti- HBc ،HBs g و از مطالعه خارج شدند میزان تیتر anti- HBs با متغیرهایی از قبیل گروه خونی، سیگار کشیدن، سن، جنس بررسی شد که در نهایت اطلاعات جمع آوری شده در برنامه نرمافزاری spss نسخه ۱۵ مورد آنالیز قرار گرفت.

نتایج: وضعیت HBs به دو گروه ۱۰۰ ≥ anti-HBs (پاسخ دهندههای ضعیف و کسانی که پاسخ ندادند) و ۱۰۰ <anti-HBs (پاسخ دهندههای خوب) تقسیم شدند. تیتر -anti میزان تیتر آنتی بادی در گروههای خونی AS (۶۲۳/۶۸) م (۶۶۰/۶۰)، O (۶۵۷/۳۴) و A (۶۰۸/۱۹) بود. برحسب نتایج بدست آمـده از پژوهش حاضر ارتباط معنیداری بین گروههای خونی و anti-HBs وجود نداشت.

در متغیرهای دیگری که مورد بررسی قرار گرفت با سن رابطه معنیداری بدست آمد. نتایج بیانگر این موضوع بود که ۹۶/۸ درصد از افراد مورد مطالعه از نظـر مارکر Anti- HBs مثبت بودند. ۱۰۰ نفر پاسخ دهنده خوب، ۲۰ نفر پاسخ دهنده ضعیف و ۲ نفر کسانی بودند که پاسخ ندادند.

بحث: در مورد عدم ارتباط تیتر Anti-HBs با گروههای خونی شایان ذکر است که مطالعه حاضر در نمونههای محدود و در گروه سنی خاصی انجام شده است. لذا پیشنهاد میشود جهت بررسی این ارتباط تحقیقات بیشتری صورت گیرد.

واژههای کلیدی: Anti- HBe ،Anti- HBs ،Anti-HBc، ویروس هپاتیت B (HBV)، گروههای خونی ABO

مجله پزشکی ارومیه، دوره بیست و چهارم، شماره چهارم، ص ۲۴۹-۲۴۴، تیر ۱۳۹۲

آدرس مکاتبه: دانشگاه علوم پزشکی تبریز، دانشکده دندان پزشکی، تلفن: ۰۹۱۴۳۱۷۵۴۴۹

Email: n.gholizadeh88@gmail.com

^ە دندانپزشک

^۱ دانشیار بخش بیماریهای دهان، دانشکده دندانپزشکی شهید بهشتی

[ٔ] دانشیار بخش بیماریهای دهان، دانشکده دندانپزشکی تبریز

^۳ استادیار بخش هماتولوژی و انکولوژی کودکان، دانشگاه علوم پزشکی همدان

⁴ استادیار بخش بیماریهای دهان، دانشکده دندانپزشکی تبریز (نویسنده مسئول)

مقدمه

بیماری هپاتیت B به عنوان یک معضل سلامتی در سراسر جهان تلقی می شود که ممکن است عوارض وخیمی نظیر سیروز کبدی و کارسینوم سلول کبدی به دنبال داشته باشد (۱). این بیماری توسط ویروس هپاتیت B از طریق آلودگی های خونی (نظیر اعتیاد تزریقی) و تماسهای جنسی منتقل می گردد. از هر سه فردی که در معرض HBV قرار می گیرند احتمالاً یکی از آنها آلوده خواهد شد. تحقیقات نشان می دهد سالانه ۲۵۰ میلیون ناقل ویروس و ۱/۵- ۱ میلیون مورد منجر به مرگ در بیماران مبتلا به نوع حاد و یا مزمن بیماری در جهان ثبت می شود (۲).

هپاتیت B را می توان از طریق ایمن سازی افراد با تجویز واکسن پیشگیری و کنترل نمود. پاسخ بدن نسبت به واکسن به صورت ترشحHBs طبق برنامه ریزیهای تجویز شده، بسیار خوب می باشد. بیش از ۹۰ درصد بیماران کمتر از ۴۰ یا ۵۰ سالکه شامل نوزادان هم می باشند، تیتر بالای آنتی بادی را بعد از سومین شامل نوزادان هم می باشند، تیتر بالای آنتی بادی را بعد از سومین تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار دارد که می توان از آن جمله به جنسیت، وزن، بیماری های سیستمیک زمینهای، فواصل بین تزریق های دوره واکسن و عدم تزریق در عضله دلتوئید اشاره کرد (۱،۳). احتمالاً در کنار همه این موارد وضعیت سیستم ایمنی در ایجاد مصونیت از اهمیت بالایی برخوردار می باشد.

به نظر میرسد که پاسخ ایمنی و واکنشهای ایمونولوژیک میتواند تحت تأثیر نوع گروههای خونی قرار گیرد (۴،۵). از جمله این که مکانیزم و شدت پاسخ ضد ویروسی در گروههای خونی A متفاوت است. به عنوان مثال:

الف) افراد دارای گروه خونی B و AB در تنظیم فعالیت نیتریک اکساید دچار اختلالاتی هستند که این امر به بروز بیماریهای ویروسی مزمن منجر می گردد (۴).^۱

ب) در سرم افراد سالم عوامل مهار کننده مهاجرت (Migration) ماکروفاژها جهت کنترل فعالیت این سلولها وجود دارند. عمل مهاری این مواد در افراد دارای گروه خونی از سایر گروههای خونی کمتر میباشد (به عبارت دیگر مهاجرت ماکروفاژها در افراد دارای گروه خونی بیشتر است (۵، ۴).

ج) بیشترین فعالیت Natural Killer Cell (NLC) در گروه خونی AB و کمترین فعالیت این سلول در گروه خونی A دیـده میشود (۴).

واکسن صناعی هپاتیت (Recombinant Toxid) وقتی وارد بدن میشود با همان مکانیزمی که بدن در مقابل ویروس واقعی واکنش نشان میدهد در مقابل این شبه ویروس بیخطر نیز عمل میکند و آنتیبادی ترشح مینماید. به نظر میرسد که نوع گروه خونی بر ایجاد و میزان آنتیبادی تولید شده اثرگذار باشد (با در نظر گرفتن مکانیزم ذکر شده در تفاوت ضد ویروس دستگاه ایمنی در گروههای خونی (ABO) (۵، ۴).

لذا تحقیق حاضر به منزله برداشتن اولیه گام در پاسخ به ایـن سؤال شکل گرفته که آیا ممکـن است تیتـر آنتـیبادی ناشـی از دریافت واکسن در گروههای مختلف خونی متفاوت باشد یـا خیـر؟ نتایج این تحقیق میتواند در بررسیهای بعدی مورد استفاده قـرار گیرد.

مواد و روشها

این مطالعه از نوع توصیفی- تحقیقی است که با استفاده از پرسش نامه و آزمایشات سرولوژیک صورت گرفته است. مطالعه مورد بحث بر روی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی و دانشگاه تبریز صورت گرفت. در پرسش نامه سؤالاتی از قبیل نام و نام خانوادگی، سن، قد و وزن، سیگار کشیدن، سابقه پزشکی، سابقه دارویی، زمان واکسیناسیون تعداد دوز دریافت شده و محل تزریق مورد بررسی قرار گرفت.

پس از تکمیل پرسشنامه با در نظر گرفتن معیارهای ورود و خروج نمونهها انتخاب شدند. معیارهای ورود شامل: وضعیت سلامت فاصله زمانی (۶ و ۱ و ۰) زمان سپری شده از آخرین دوز واکسن (بیش از ۶ ماه و کمتر از ۵ سال) می باشد. معیارهای خروج در این مطالعه عبارت از چاقی و ابتلا به بیماری هپاتیت و با توجه به معیارهای ورود افرادی که از وضعیت سلامت کامل برخوردارند. افرادی که استاندارد تلقیح واکسن (۶ و ۱ و ۰) را رعایت کرده باشند و افرادی که از آخرین دوز واکسن آن ها بیشتر از ۶ ماه و کمتر از ۵ سال گذشته باشد در مطالعه گنجانده شدند. در صورتی که افرادی که مبتلا به هپاتیت هستند و یا سابقه این بیماری را داشتهاند و همچنین افراد چاقی که نمایه توده بدن(BMI) ان ها بیش از ۳۰ باشد از تحقیق کنار گذاشته شوند.

با در نظر گرفتن معیارهای ورود و خروج مطالعه بر روی ۱۲۲ نفر از دانشجویان دندان پزشکی صورت گرفت و از هر دانشجو ۳cc خون جهت تعیین آزمایشات تیتر، Anti- HBSAg، Anti- HBC، حون Anti- HBs، HBe، همچنین گروههای خونی انجام شد.

^۱ نیتریک اکساید یکی از مهمترین مواد مترشحه از ماکروفاژها جهت نـابود کردن میکروارگانیسم می،اشد. با تماس با باکتری ژن مسئول سـنتز نیتریـک اکساید به میزان قابل ملاحظهای تولید میگردد. با تماس مجدد ماکروفاژ بـا ناحیه عفونت یا التهاب این ژن فعال میشود و باعث تبـدیل اسـید آمینـه آرژینین به سیتروئین و در نتیجه ترشح نیتریک اکساید میگردد.

در این تحقیق در آزمایش تیتر آنتی بادی از دستگاه Liasion در این تحقیق در آزمایش تیتر آنتی بادی از دستگاه تمام اتوماتیک (ساخت کشور فرانسه) استفاده شد. این دستگاه تمام اتوماتیک سنجش گر کمی لومینسانس (Chemiluminscence) تحت لیسانس کمپانی Diasorin می باشد. در این تحقیق اطلاعات بدست آمده با استفاده از Test و Chi- square در نرم افزار SPSS نسخه ۱۵ مورد بررسی قرار گرفت.

يافتهها

در این مطالعه وضعیت میانگین Anti- HBs در هر یک از گروههای خونی به طور جداگانه مورد بررسی قرار گرفت. آزمون آنالیز واریانس بیانگر این موضوع بود که تفاوت معنی داری بین میزان Anti-HBs با هیچ یک از گروههای خونی وجود ندارد (P=-/۹۴). این نتایج در جدول شماره یک گنجانده شده است.

جدول شماره (۱): بررسی وضعیت میانگین تیتر Anti- HBs در هر یک از گروههای خونی ABO

گروه خونی				
0	В	А	AB	
20V/74	88·18·	8· N/19	STT/SA	میانگین

خوب ۲۰ نفر (۱۶/۳۹%) پاسخ دهنده ضعیف بودند. ۲ نفر (۱/۶۳%) به واکسیناسیون پاسخی نداده بودند. این نتایج در جـدول شـماره دو اعلام شده است. Anti- HBs درصد از افراد مورد مطالعه از نظر مارکر Anti- HBs مثبت بودند که از این تعداد ۱۰۰ نفر (۸۱/۹۶) پاسخ دهنده

جدول شماره (۲): میزان پاسخ به واکسیناسیون

پاسخ دهنده خوب	پاسخ دهنده ضعيف	منفى	تيتر Anti- HBs
١	۲.	٢	تعداد
٨ 1/98	18/29	1/87	درصد

از کل افرادی که مورد مطالعه قرار گرفتند ۱۰۵ نفر (۸۶/۰۶%) غیرسیگاری و ۱۷ نفر (۱۳/۹%) سیگاری بودند. میانگین تیتر Anti- HBs در غیر سیگاریها ۶۱۹/۳ و در سیگاریها ۸/ ۷۶۱ بود که طبق آزمون t رابطه معنیداری با کشیدن سیگار وجود نداشت (۶/ P = ۹ و ۲/۴۷)

از تعداد کل افرادی که مورد مطالعه قرار گرفتند ۶۷ نفر را زنان و ۵۵ نفر را مردان تشکیل میدادند.

میانگین تیت ر Anti-HBs در زنان ۶۶۵/۷۶ و در مردان ۶۱۸/۸۵ بود. از نظر آماری با استفاده از تست Chi-square رابطه معنی داری بین جنسیت و میانگین تیت ر آنتی بادی یافت نشد (Chi-s = ۰/۹۷ و ۹۲/۳۲). هرم چنین در افراد مرود مطالعه براساس تست Chi-s square رابطه معنی داری بین جنسیت و گروه خونی یافت نشد (P=۰/۹۷ و ۲۲/۲۰ = chi-s).

بحث و نتیجه گیری

براساس تحقیق حاضر در ۹۶/۸۱درصد افراد مورد مطالعه (دانشجویان واکسینه شده) Anti- HBs مثبت بود که این مطلب

نشانگر این امر است که درصد قابل توجهی از دانشجویان نسبت به واکسن پاسخ مثبت دادهاند و تأثیر مثبت تلقیح واکسن را در ایجاد ایمنی فعال بر علیه هپاتیت B گوشزد می نماید. این نتیجه با تحقیقات Wood و همکاران (۶) (۹۰–۹۰%)، Burns و همکاران (۹) (۹۴%)، Garcia و همکاران (۱) (۹/۹۸% در زنان و ۹۴/۹% در مردان مطابقت می نماید.

میزان تیتر آنتیبادی در گروههای خونی A (۶۰۸/۱۹). B میزان تیتر آنتیبادی در گروههای خونی A (۶۰۲/۶۹). B (۶۶۰/۶۰)، AB (۶۶۰/۶۰) بود. برحسب تحقیقات انجام شده نوع گروههای خونی با پاسخ ایمنی ارتباط دارد (۴). برحسب نتایج بدست آمده از پژوهش حاضر ارتباط معنیداری بین گروههای خونی و Anti-HBs وجود نداشت (۹-۲/۹).

لازم به ذکر است این مطالعه در نمونههای محدود و در گروه سنی خاصی انجام شده است. لذا جهت بررسی ارتباط گروههای خونی با میزان تیتر آنتیبادی پیشنهاد می شود تحقیقات بیشتری صورت گیرد. با توجه به اینکه برحسب اطلاعات در دسترس قبلاً

در این زمینه تحقیقی صورت نگرفته است مقایسه نتایج ایـن مطالعه با سایر پژوهشها امکانپذیر نمیباشد.

Anti- HBs درصد از افراد مورد مطالعه از نظر مارکر ۹۸/۳ مثبت بودند که از این تعداد ۱۰۰ نفر (۸۱/۹۶%) پاسخ دهنده خوب ۲۰ نفر (۱۶/۳۹%) پاسخ دهنده ضعیف بودند. ۲ نفر (۱/۶۳%) به واکسیناسیون پاسخی نداده بودند. این نتیجه با آمارهای جهانی و تحقیقات قبلی از

جمله Alimonos و همکاران مطابقت دارد (۱).

در بررسی وضعیت تیتر Anti- HBs با سیگار کشیدن ارتباط معنیداری بدست نیامد (P =•//۴۹).

این نتیجه با نتایج Wood و همکاران (۱۹۹۳) مغایرت داشت که علت این مغایرت احتمالاً میتواند به دلیل تفاوت در حجم نمونه، مدت سیگار کشیدن،تعداد و نوع سیگار مصرفی و سن افراد مورد مطالعه باشد. (۶)

در این مطالعه ارتباط Anti- HBs با سن معنیدار بود (P = ·/· ۴). بدین صورت که در افراد جوان تر تیتر آنتی بیشتر از افراد با سن بالاتر بود. این نتیجه موید نتایج قبلی از جمله مطالعات در Wood (۶) و Garcia و همکاران (۸) بود. به نظر میرسد با توجه به ایمنی فعال تر افراد جوان تر، پاسخ به واکنش بیشتر و مطلوب تر میباشد. نتایج مطالعاتی از قبیل Burns و همکاران (۹) و Barash (۱۰) با نتیجه پژوهش حاضر در مورد ارتباط سن با آنتی بادی مغایرت داشت که این مطلب احتمالاً به دلیل تفاوت در محدوده سنی گروه مورد مطالعه می باشد زیرا در

care centre in South India. Trop Doct 2001; 31: 47-8.

- Lasek W, Jakobisiak M, Plodziszewska M, Gorecki D. The influence of ABO blood groups, Rh antigens and cigarette smoking on the level of NK activity in normal population. Arch Immunol Ther Exp (Warsz) 1989;37: 287-94.
- Wood RC, MacDonald K L, White KE, Hedberg CW, Hanson M, Osterholm MT. Risk factors for lack of detectable antibody following hepatitis B vaccination of Minnesota health care workers. JAMA 1993;270: 2935-9.
- Cassidy WM, Watson B, Ioli VA, Williams K, Bird S, West DJ. Randomized trial of alternative two- and three-dose hepatitis B vaccination regimens in adolescents: antibody responses,

مطالعات هماهنگ با نتایج مطالعه ما بررسی بر روی اشخاصی که با محدوده سنی نزدیک به هم انجام گرفته است. اما در موارد مغایر دامنه تغییرات سن بیمار وسیعتر بوده است. با توجه به این که این مطالعه فقط در دانشجویان که در طیف سنی خاصی قرار دارند انجام شده، در برگیرنده تمام گروههای سنی جامعه نمی باشد.

در مورد میزان تیتر Anti-HBs با جنس ارتباط معنی دار آماری یافت نشد (P = ۰/۶۲) که این نتیجه با نتایج تحقیقاتی از جمله Burns (۹)، Garcia (۸) مطابقت می نماید ولی با نتیجه تحقیقاتی که توسط مطالعات Wood و همکاران صورت گرفت مغایرت دارد که این امر می تواند به دلیل متفاوت بودن نوع واکسن (Engerix-B) و تفاوت در محدودهی سنی و تفاوت در حجم نمونهها است (۷).

در هر حال چنان که ذکر شد با توجه به شواهد متعددی که بیانگر ارتباط گروههای خونی با پاسخ ایمنی میباشد پیشنهاد میشود که تحقیقات بیشتری در نمونههای فراگیرتر انجام شود. ضمناً با توجه به این که در افراد جوان تر پاسخ به واکسن مطلوب تر بود می توان پیشنهاد کرد که تلقیح در ایام جوانی صورت پذیرد (۸.۹).

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از همکاری ارزشـمند معاونـت محتـرم پژوهشـی دانشگاه تبریز که در تصویب این طرح تحقیقاتی از هـیچ زحمتـی فروگذاری نکردند قدردانی و سپاسگزاری میشود.

References:

- Alimonos K, Nafziger AN, Murray J, Bertino JS. Prediction of response to hepatitis B vaccine in health care workers Clin Infect Dis 1998; 26: 566-71.
- West DJ, Calandra GB. Vaccine induced immunologic memory for hepatitis B surface Antigen: implication for policy on booster vaccination. Vaccine 1996; 4: 1019-27.
- Ljunggren K, Löfgren B, Nordenfelt E. Varying antibody response in hospital staff vaccinated against hepatitis B. Scand J Infect Dis 1988; 20: 485-8.
- Das PK, Nair SC, Harris VK, Rose D, Mammen JJ, Bose YN, et al. Distribution of ABO and Rh-D blood groups among blood donors in a tertiary

safety, and immunologic memory. Pediatrics 2001;107(4):626-31.

- Garcia LP, Facchini LA. Hepatitis B vaccination among primary health care workers. Cad. Saude Publica 2008; 24: 1130-40.
- 9. Burns VE, Carroll D, Ring C, Harrison LK, Drayson M. Stress, coping, and hepatitis B

antibody status. Psychosomat Med 2002;64: 287-93.

 Barash C, Conn MI, DiMarino AJ Jr, Marzano J, Allen ML. Serologic hepatitis B immunity in vaccinated health care workers. Arch Intern Med 1999; 12: 1481-3.

EVALUATION OF RELATIONSHIP BETWEEN ANTI_HBS TITER WITH ABO BLOOD GROUPS IN VACCINATED DENTAL STUDENTS IN TABRIZ

Masumeh Mehdipour¹, Ali Taghavi zanouz², Hossein Khoeini poorfar³, Narges Gholizadeh⁴, Sherli Jahanshahi⁵

Received: 15 Mar, 2013; Accepted: 10 May, 2013

Abstract

Background & Aim: Hepatitis B illness is recognized as a worldwide health problem. Hepatitis B virus infection and its consequences is a major health problem. This virus is an occupational hazard for health care workers. Since different factors involves in immune function, we aimed to focus on students with blood group antibody titer as a variable in immune function.

Materials and Methods: This is a descriptive - analytic study conducted on 122 students of Tabriz Dental Faculty that was accompanied by a questionnaire and serologic tests. Through the questionnaire, questions such as age, sex, weight, height, blood, vaccines, Vaccine dosage, duration, time elapsed after the last dose of vaccine, medical history were studied. Next three cc of blood was obtained from them for Test of HBsAg, Anti HBs Ab, anti-HBe Ab, and anti-HBc Ab . Laboratory studies were performed using chemiluminescence method and those that HBsAg, anti-HBc and anti-Hbe markers were positive excluded from the study. Finally correlation between levels of anti-HBs Ab titers and variables such as blood group, smoking, age, and sex were studied, these data were analyzed using the version 15 SPSS software.

Results: Anti-HBs titer status was divided in two groups: 1-antiHBs< 100 (weak responders and those who lacked any response); 2- anti-HBs>100(good responders). Anti-IgG antibody titer detected as blood group AB (68/623), B (60/660), O (34/657) and A (19/608) respectively. According to the results of the present study, there was no significant association between blood groups and anti-HBs in other variables but there was a significant association with age. Results suggested that 96.8% of subjects were positive for Anti-HBs markers, there was 100 good responders and 20 poor responders and 2 persons did not respond.

Conclusion: About the absence of relationship between Anti-HBs with blood groups, it should be stated that current study was performed on limited samples and particular age groups, therefore; more research is needed.

Keywords: Anti-HBS, Anti-HBc, Anti-HBe, HBV, ABO

Address: Oral Medicine Department, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran *Tel*: +98 411 3355964 *Email*: n.gholizadeh88@gmail.com

SOURCE: URMIA MED J 2013: 24(4): 249 ISSN: 1027-3727

¹ Associate Professor, Oral Medicine Department Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

² Associate Professor, Oral Medicine Department, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran

³ Assistant Professor, Pediatric Hematology and Oncology, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran

⁴ Asssistant Professor, Oral Medicine Department, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran

⁽Corresponding Author)

⁵ Dentist